

ker sicer pri posebnih svojstvih oblačilnih strok se tako monopol potom same trgovine ne bode dal doseči.

Priznanje pravice trgovcem, jemati mero bode poslednja postaja na trnjevi poti rokodelstva. Noben dokaz zmožnosti, noben mojsterski izpit potem več ne reši tega obrta. Žrebelj za krsto oblačilnega obrta, ki se je z odločitvijo upravnega sodišča že skoval, mora parlament le še zabiti, in konec je samostojnosti bodoče generacije!

Le še k koncu! Pisec teh vrst nima dosti upanja, da bi se rokodelskemu stanu priznala pravica. Veliki kapital s tisočnimi nitmi obviha vse naše gospodarsko življenje, je sila, proti kateri skoro ni upati, da zmaga boj sedanjega pokolenja. Naše narodne zastopnike tlačijo politične skrbi, za izvedenje gospodarskih reform v prid slabših jim nedostaje poguma pa tudi srca.

Naj se politični položaj zaobrne kakor koli, naj sedanje zakonodajalce zamene tudi drugo — jedva tolažbe ostaje rokodelskemu stanu. Bolj pa mačehinsko se ž njim ne more ravnati, kakor se ravno v dobi socialnih reform. Sapiienti sat!

Obrtniške raznoterosti.

Udina imenuje se nov stroj za pranje in je jako preprosto narejen in jako po ceni. Poleg tega pa ima še to prednost, da perilo ne trpi, kakor pri drugih starših strojih. Ta stroj je narejen na načelu zračnega stiskanja in izsesavanja. Stroj ima posebno posodo, v katero se dene voda z milom in pa perilo. Aparat se pritiska in vzdiguje. S pritiskom na perilo se zrak v lijaku in zračnih celicah iztisne. Ker se pa ne more drugače umakniti, gre z milno vodo skozi perilo in pri tem vzame vso umazanost seboj. Poskusi s tem strojem so se dobro obnesli. Velja pa le kake 4 gld.

Steklene cevi v stavbene namene. Zadnji čas izdelujejo nekatere šleške tovarne steklene cevi za kanalizacije in vodovode, ki bodo nadomestile sedanje železne, svinčene in beloprstene. Z zdravstvenega stališča se take cevi jako priporočajo.

Kit za peči. Kepa mastne gline se gnete z nekoliko mlekom in pivnim papirjem, dokler se pivni papir popolnoma sterc in razdeli mej ilovico. Potem se pridene nekoliko soli, železnega vitriola in mleka. Dobro je tudi, če se primeša nekoliko jajčnega beljaka in plove krede. Ta kit se mora takoj rabiti in je dober za sobne peči, ker ne odpade tako hitro, kakor kak drug kit.

Črtice o kmetijski kemiji.

P r s t.

(Dalje.)

Za rodovitnost zemlje je tako imenovana črna prst največje važnosti. Snovi, iz katerih obstoji črna prst še niso popolnoma preiskane, ker je njih preiskava precej težavna. Silno težko jih je že izločiti iz drugih snovij, ker ne izhlapujejo, pa tudi ne kristalizuje, kar ste pa navadno glavna pripomočka za izločenje tvarin.

Po preiskavi se je dognalo, da so to neke kisline

in njih spojine, ki nastajajo pri trohljenji in gnitji rastlinskih tvarin. Če rastline gnijejo pri dostopu zraka, nastajajo navadno razne spojine (soli) teh kislin, ob enem pa uhaja ogljikova kislina. Če pa zrak nima dostopa, se pa narejajo le kisline in oglje. To se godi po močvirjih, kjer na ta način nastaja šota.

Črna prst je velicega pomena za rodovitnost zemlje. Ne le, da ima sama v sebi redilne snovij, temveč jako ugodno vpliva na druge snovi. Pospešuje raztopljalnost in razkrojljivost nekaterih snovij, da jih potem korenine raznih rastlin morejo porabiti, ker bi jih sicer ne mogle. Zaradi tega črna prst povzdiguje rodovitnost kake zemlje, če tudi se ne more trditi, da bi pri ugodnih razmerah tudi drugačna zemlja ne mogla biti rodovita.

Črnoprstene snovi rahljajo pregosto ilovnato prst in dajo zveznost peščenju. Zboljšujejo torej tla v fizičnem oziru. Zemlja, v kateri je primeren del črnoprstnih snovij, je dobra za pašnike, travnike, pa tudi za njive. Ker se v taki zemlji vedno razkrajajo snovi, je precej premenljiva. Najbolj stalna je, če je močno ilovnata. Ilavica ovira razkrajanje. Na taci tleh posebno dobro vspevajo koruza, rž in pa okopovalne rastline.

Če tudi je črna prst tako velicega pomena za rodovitnost vsake zemlje, vendar sama na sebi še ne zadošča za rodovitnost. Če je sama, se v suši premeni v prah ter jo odnaša veter, v moči je pa blato. Če je taka zemlja mokra, rad rastlinam škoduje mraz, in zatorej ni za pridelovanje ozimine. Tem manj je črnoprstena zemlja rodovita, tem manj jej je primešano drugih prstij. Če je taka zemlja še mokra, kakor je po močvirjih, ugaja večkrat le za kisle travnike in krmo, ki jo dobivamo s taci travnikov, je dobra le bolj za konje.

Taka zemlja se zboljša, jako jo osušimo in pa navozimo raznih rudninskih snovij, apna, sipine, druge prsti in peska. Tako polagoma dobimo jako rodovito zemljo, ki je dobra za travnike in njive.

Vsaka prst pa ima svojstva, da vsrkava nekatere snovi, katere so potem potrebne za rast rastlin in jih tako pridržuje v sebi in pa razkrajajo. Tako se je najprej spoznalo, da morska voda zgubi slan okus, ako se preceji skozi njivsko prst. Tudi gnojnica se sčisti, ako teče skozi prst. Večkrat prst snovij razkroji in obdrži le ona sestavino, ki imajo kako važnost za rast rastlin. Posebno prst vsrkuje in v sebi obdržava v hrano rastlinam kali, amonjak, fosforovo kislino in apno, torej spojine, ki so velike važnosti za rast rastlin. Če tudi sta kali in natron precej sorodna, vendar poslednjega prst tako ne pridržuje. Da nima prst te lastnosti, bi voda večkrat le prehitro redilne snovij odnesla v globoke zemeljske plasti, kjer bi ne mogle ničesa več koristiti rastlinam.

(Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Poraba umetnega gnoja. Čilski soliter, žveplenokisli, amonjak, kajnit, karnalit, in druge gnojne soli naj se pred rabo dobro zmeljejo. Predno s takim gnojem potresaš, je dobro,

da razne vrste pomešaš. Pri tem je pa opomniti, da se Tomaževa žlindra, živo apno in lesni pepel ne more mešati s kaličevimi solmi in čilskimi solitrom. Najbolje je pa če se Tomaževa žlindra, apno in pepel sami potresajo. Druga gnojila se pa lahko pomešajo. Dobro je tudi umetnemu gnojilu primesti suhe, fine prsti. Tomaževo žlindro in kajnit je najboljši potresati jeseni ali po zimi.

Kako zdraviti ranjeno koleno konjem. Znano je, da je konj z golimi koleno manj vreden, posebno če je napaka vidna. Če je pa konj padel na kolena, pelji ga počasi v hlev, vlij dva škafa vode na rano, da jo dobro izmiješ, ne da bi jo kaj drgnil. Sedaj z mehko platneno cunjo lahno posuši rano. Na to naloži na rano za prst na debelo pavole, privezi jo s kosom flanele in vse to dobro priveži z usnjem. Sedaj pusti tri ali štiri dni počivati. Potem vzemi proč obvezo in pavolo, ne da bi se kaj pritaknil kraste, ki se je naredila. Kar se drži pavole, je ne trgaj proč. Pelji počasi konja na sprehod. Potem pa deni na koleno zopet pavole in jo z nova obvezi. V štirinajstih dneh odpade krasta, naredi se čez nova koža, ki ima novo dlako.

Poučni in zabavni del.

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Zapustivši Stari Trg napotil sem se v prijetni družbi č. gg. župnikov-prijateljev laščanskega in starotržkega proti Blokam. Mestice Lož videti, skozi katerega nas je peljal naš pot, me je že zdavnej mikalo. Nekako zasmehovalno se mi je včasih govorilo o njem, s čimer se vendar jaz nisem strinjal. Ni sicer videti mnogo velikih poslopij, hiše so bolj majhne, pa dovolj redno zidane ob cesti, ki vodi skozi. O Valvazorjevem času je bilo mestice opasano celo z zidovjem, (gl. XI. knjigo str. 325), grad vrh griča poleg njega pa je bila že takrat razvalina, in se še zdaj prav krepko vpira zobu časa.

Pot od Loža proti Bloški Polici je samotni in napet; — ondi se loči na dvoje; — levi vodi proti Cirknici in Rakeku, desni se pa pospenja od tod naprej še dokaj bolj strmo proti Blokam. Prihoda tja gori sem se prav zelo veselil, ker me je že od mladostnih let mikalo, videti enkrat to visoko ležečo gorsko planoto. V najbolj krepki dobi svojih let služboval je ondi kot duhovni pomočnik eden mojih največjih dobrotnikov, poznejši župnik v Železnikih, v. č. g. B. K., ki je kot zlatomašnik l. 1860 umrl. Mnogokrat mi je pripovedoval o težavnem ondotnem službovanji in o silno hudih zimah, ki imajo na bloškem površji baje svoj glavni stan in stalen dom. Dolga leta je deloval ondi kod župnik tudi moj součenec in dober prijatelj v. č. g. J. K., ki me je mnogokrat vabil, naj ga vendar enkrat obiščem. To prijateljstvo in tudi moja iskreno željo sem tedaj spolnil ta dan (24. jun. 1884.) Obhajal je tisti dan ravno tudi svoj god. Mnogo njegovih in slučajno tudi nekaterih mojih dobrih prijateljev in znancev sešlo se je bilo na

vezovanje, in preživil sem nekoliko tako prijetnih ur, kakor so enake človeku le redko odmerjene v življenji.

Ker me moj ljubi Janez nikakor ni pustil odhajati ta dan od sebe, podal sem se proti večeru v spremstvu tedanjega kaplana in sedajnega straškega župnika č. g. M. P. na bližje gričevje, kjer je po mnenju in ogibanju nekaterih zgodovinarjev stalo starodavno mesto Metlè (Metulum). Dotični kraj se nahaja precej visoko na griču, in tja grede ostala nama je podružna cerkev enacega imena k levi. Sledu kacega ozidja pač ni najti nikakega, vsaj za oko nestrokovnjaka ne, kar je v tem oziru moja malenkost. Taka preiskovanja so le za take, kakor je na pr. naš dobro-znani g. Jernej Pečnik, o katerem se vsled njegovih mnogih odkritij starodavnih grobov po naši deželi skoraj sme reči, da tri metre pod zemljo vidi.

Precej pozno sva se povrnila z mojim č. g. spremljevalcem nazaj na Bloke. Po Ave Mariji sem bil v ondotnem župnišči priča prizora, o katerem se je prejšnja leta po vsej naši deželi in tudi zunaj nje mnogo govorilo, in kar se ponavlja še dandanes vsaki večer, včasih tudi še večkrat na dan, in sicer naš čas ne ravno več na Blokah, vendar pa ne daleč proč od tam. Mnogi č. gg. duhovniki, vmes tudi visoki cerkveni dostojanstveniki, skušeni zdravniki, mnogo občinstva visokega in nizkega stanu opazovalo in presojevalo je že omenjene redke prizore, ter izrekli se po svojih mislih in razsodbah o tem. Jaz za svojo osebo rečem, da sem jih opazoval z začudenjem in najdel v njih kaj nadnaravnega. Mogoče, da bo še le prihodnost to stvar in zadevo bolj natanko pojasnila, ter imela o tem zadnjo besedo!

Naj dostavim še to, da se tudi bloška fara prišteva med najstarejše na Notranjskem. Njeni pričetek se stavlja v letu 1366. Za čase Valvazorja štela je 17 podružnic. Imenovani kronist piše v svoji VIII knjigi str. 784. prav mikavno o slovečem sejmu, ki je bil o tedanjih časih o sv. Mihaelu na Blokah skozi 3 dni, in je privabil na tisoče ljudstva raznih narodnostij ondi skupaj. — Ne morem si kaj, da bi ne omenjal še enkrat mojega pokojnega součenca in župnika bloškega č. g. J. K. Mnogo se je namreč trudil za olepšavo ondotnih cerkvá, zlasti pa farne cerkve. Med drugim bo prekrasni in dragoceni kamniti veliki altar sv. Mihaela delal čast preblagemu pokojniku in Bločanom dotlej, dokler bo stal.

Naslednje jutro pospremil me je bil prijazni č. g. kaplan M. P. celo doli v Vel. Lašče, (za kar mu tu še enkrat mojo toplo zahvalo izrekam). Konec bloškega površja vozila sva se čez strahovito strmi in visoki Lužarski klanec doli v vel. laško okolico, kar me je še le prav natančno poučilo, kako visoko da leži bloška gorska planota. Zanimal pa me je pohod teh krajev tem bolj, ker so se po vsej tej okolici vršili l. 1813. tako rekoč zadnji prizori krvave žaloigre avstro-francoskih vojska, ki so pretresale vso Evropo konec prejšnjega in v začetku sedajnega stoletja. Tla teh krajev so bila tedaj obilno napoljene s krvjo zvestih sinov naše slavne Avstrije. Nikakor se sicer ne prištevam med vojaške strokovnjake, a nekaj